

Jaarverslag 2014

15 juni 2015

Museum van het Nederlandse Uurwerk

Vooraf

Het jaar 2014 heeft in het teken gestaan van overleven. Omdat in 2015 het gemeentelijke subsidie afloopt, diende de steven gewend te worden naar meer inkomsten uit toerisme. Dit is op de Zaanse Schans een aanlokkelijke optie, maar de belangstelling van de bezoekersstroom gaat niet in de eerste plaats uit naar een uurwerkmuseum en het wekken van belangstelling is op de Zaanse Schans niet eenvoudig. Terecht is er grote zorg voor het behoud van het nagestreefde beeld. Besluitvorming verloopt stroperig.

De eerste doelstelling van het in 2014 opgestelde Businessplan is meer bezoek te trekken. Marketing en investeren in de kwaliteit van het museum zijn hiervoor de aangewezen middelen.

De marketing is in 2014 versterkt, maar er kon nog te weinig geïnvesteerd worden. Dit had mede te maken met gebrek aan financiële middelen. De beoogde investering in een terras aan de Zaan is vroeg in 2015 gerealiseerd, maar kan vooralsnog weinig bijdragen aan het resultaat, omdat de exploitatie als terras wordt bemoeilijkt. De beoogde plaatsing van een torenuurwerk kon door trage besluitvorming en gebrek aan geld nog niet plaatsvinden.

De tweede doelstelling van het Businessplan is een betere verankering van het museum in de Zaanse omgeving. In 2014 is hieraan gewerkt; verwacht wordt dat dit in 2015 vruchten zal afwerpen.

Museum van het Nederlandse Uurwerk

I. Beleid

1. Rechtspositie, bestuur en beleid

De stichting MNU heeft een rechtsgeldig samengesteld bestuur, dat is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en dat zich heeft gecommitteerd aan de Code Cultural Governance. Het bestuur vergadert regelmatig (minimaal 6 x per jaar). Van de bestuursvergaderingen wordt een verslag gemaakt, dat wordt vastgesteld en ondertekend.

De stichting MNU beschikt over geldige statuten en een vastgesteld Beleidsplan 2013-2016.

2. Kwaliteitssysteem

Het museum beschikt over een kwaliteitssysteem dat bestaat uit een cyclus die een continue verbeteringsproces waarborgt. Het systeem heeft betrekking op de bedrijfsvoering en primaire museale taken zoals collectiebeheer, registratie en documentatie, publiek en presentatie. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de Plan-Do-Check-Act (PDCA) methode. Het kwaliteitssysteem valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur.

In 2014 is geen zelfanalyse uitgevoerd in het licht van de museumnorm.

3. Financiële middelen

Het MNU streeft naar een sluitende jaarbegroting en exploitatie. De begroting en de verlies- en winstrekening 2014 zijn als bijlage in dit verslag opgenomen. Het resultaat van de bedrijfsvoering was in 2014 positief.

De belangrijkste financiële doelstellingen van het MNU zijn een gezonde liquide reserve op te bouwen en de nog bestaande schuldpositie te elimineren. Dit laatste kan ertoe leiden dat de activering van een deel van de collectie beëindigd wordt. In het jaar 2014 is de liquiditeit verbeterd en de schuld onveranderd gebleven.

De gemeente Zaanstad heeft in 2013 besloten het subsidie aan het MNU ten bedrage van €46.000 in 2015 te beëindigen. Het MNU moet hierom de bedrijfsvoering zodanig veranderen dat aanzienlijk meer inkomsten gegenereerd worden door de stroom toeristen die de Zaanse Schans bezoekt. In 2014 is hiermee een begin gemaakt; de doelstellingen en middelen zijn opgenomen in het Businessplan 2014 van het MNU.

Daarnaast is kritisch gekeken naar de kosten. Alleen op de verzekeringspremies kon aanzienlijk bespaard worden. Vanaf 2014 worden alleen nog de bruiklenen volledig verzekerd. De uurwerken in eigendom worden alleen verzekerd voor restauratiekosten.

4. Voorzieningen en Veiligheidszorg

De huidige huisvesting in een houten monument op de Zaanse Schans is aan te merken als een ernstige belemmering voor het vervullen van de museumfuncties, zoals bepaald in de museumnorm.

Het onderhoud van het pand door de eigenaar is bevredigend. Gezien de monumentenstatus van het pand zijn ingrijpende verbeteringen binnen de huidige huisvesting onmogelijk.

Het MNU heeft een beveiligings- en veiligheidsbeleid, dat in 2010 is vastgelegd in het Beveiligingsplan "Safe & Sound". De in 2014 voorziene actualisatie van het plan kon bij gebrek aan tijd niet uitgevoerd worden.

Museum van het Nederlandse Uurwerk

5. Toegankelijkheid

Het MNU was van 1 april tot 1 november 2014 7 dagen per week geopend van 10.00 tot 17.00 uur en van 1 november tot 1 april alleen op zondag. In maart, november en december ging incidenteel de deur open op mooie doordeweekse dagen.

Een voorwaarde voor toegang tot het museum is instemming met het in het Veiligheidsplan vastgelegde cameratoezicht en met de geschreven bezoekvoorwaarden.

De beperkingen en voorwaarden met betrekking tot de toegankelijkheid zijn gepubliceerd op de website en aan de ingang van het museum.

De collectie-informatie is in de vorm van foto's en beschrijvingen digitaal beschikbaar. Deze informatie wordt, aangevuld met informatie over Nederlandse uurwerken in andere collecties, sinds december 2012 via de museumwebsite aan het publiek beschikbaar gesteld. In 2013 is verder gewerkt aan een volledige digitale ontsluiting van de informatie over alle Nederlandse uurwerken in openbare en belangrijke particuliere collecties in het Virtuele Uurwerkenmuseum op www.mnuurwerk.nl. De primaire doelstelling is hier een volledig overzicht te bieden van alle in Nederland vervaardigde tijdmeters.

De digitale ontsluiting wordt uitgevoerd volgens gangbare standaarden.

6. Personeel

De personele omvang van het MNU bedroeg in 2014 1,4 fte gesalarieerde medewerkers en ca. 10 vrijwilligers en andere medewerkers zonder arbeidscontract. De medewerkers en vrijwilligers worden geacht op de hoogte te zijn van de voor hen c.q. voor hun functie relevante wetgeving.

De afsluiting van een nieuw opgesteld arbeidscontract met de gesalarieerde medewerkers in 2013 is enigszins vertraagd. Wat betreft de overige medewerkers wordt een vrijwilligerscontract opgesteld.

7. Collectie: beleid, verwerven en afstoten

Het MNU streeft naar een collectie die een zo representatief en aantrekkelijk mogelijk beeld geeft van de geschiedenis van de tijdmeting in Nederland. Dit streven omvat in de eerste plaats alle historische uurwerken, klokken en horloges, uit het Nederlandse taalgebied. Dit zijn uurwerken die van de 16e eeuw tot in de tweede helft van de 20e eeuw gemaakt zijn. Het MNU hanteert een geschreven verwervingsprocedure waarin de rechtmatigheid van de verwerving en de consistentie met het verzamelbeleid getoetst worden. Het MNU hanteert als afstotingsprocedure de LAMO.

Het verwijderen van de collectie uurwerken uit het voormalige Goud, Zilver en Klokkenmuseum in Schoonhoven en de samenwerking tussen het MNU en de SMAT (de eigenaar van de uurwerken uit Schoonhoven) leidden tot de beschikbaarheid van een groter aantal objecten voor de presentatie in het MNU. In 2014 waren rond de 40 uurwerken en nadere objecten in de presentatie van het MNU ondergebracht.

Eind 2013 is een operatie gestart om het aantal door het MNU te verzekeren bruiklenen drastisch te reduceren. Deze operatie heeft ertoe geleid dat 21 eerder in bruikleen zijnde uurwerken door het museum zijn verworven. Daarnaast zijn 9 bruiklenen aan hun eigenaren teruggegeven.

8. Collectie: registreren en behouden

Het MNU hanteert een registratieprocedure voor inkomende stukken. De registratieprocedure kon bij gebrek aan tijd in 2014 niet worden geactualiseerd.

Mede als gevolg van de groei van de collectie onderkent het bestuur de noodzaak van een zorgvuldige procedure voor conservering en restauratie. Deze kon bij gebrek aan tijd in 2014 niet worden opgesteld.

Museum van het Nederlandse Uurwerk

De Vriendenvereniging van het MNU is opnieuw bijgesprongen in de kosten van conservering, restauratie en onderhoud.

Het museumgebouw is op een zodanige wijze heropgebouwd en gerestaureerd dat het qua klimaat een redelijke bescherming biedt aan de collectie. De voorziene opstelling in 2014 van een plan van aanpak voor het verhelpen van zwakke punten kon niet worden gerealiseerd.

In het museum zijn enkele maatregelen getroffen met het oog op de blootstelling van objecten aan schadelijk licht. In 2014 is een plan van aanpak opgesteld voor het verhelpen van zwakke punten in de lichtbeheersing, inclusief de financiering hiervan. Als gevolg hiervan bestaat het merendeel van de verlichting nu uit LED-lampen.

9. Collectie: Onderzoeken

Onderzoek naar de collectie wordt niet planmatig gedaan, maar op momenten dat daartoe aanleiding is (verwerving, restauratie, bruikleen, een tentoonstelling etc.). De onderzoeksresultaten worden altijd bekend gemaakt via catalogi, artikelen in (vak)tijdschriften of op de museumsite.

In het kader van de tentoonstelling “Zaanse industrie in de Gouden Eeuw” heeft 2014 een onderzoek plaatsgevonden naar de klok van Dirk Engel in de collectie.

10. Communicatie, presentatie en educatie

Het MNU heeft een geschreven presentatiebeleid, dat in 2009 is verwoord in de notitie “Lang zal die leven!”. Dit beleid beschrijft inhoud, doel, doelgroepen en middelen van de presentatie.

Het MNU heeft een geschreven communicatiebeleid, dat in 2011 is vastgelegd in het projectplan “Content met contact”. Dit beleid beschrijft aard, doel, doelgroepen en middelen van de communicatie.

Het MNU heeft nog geen geschreven educatiebeleid. Het een aanbod voor de hogere klassen van het basisonderwijs heeft een stabiele afname. Het nieuwe aanbod voor de kleuters bleek in 2013 en het eerste halfjaar van 2014 een groot succes te zijn.

Museum van het Nederlandse Uurwerk

II. Producten en activiteiten

1. Producten

In overleg met de gemeente zijn de volgende museumproducten gedefinieerd, die aansluiten bij de gemeentelijke doelstellingen m.b.t. het cultuurbeleid.

Producten	Realisatie 2014
1. Openstelling	– Openstelling van het museum 248 dagen, 7 uur per dag
2. Collectie	– De collectie is in stand gehouden – Een aantal van 12.421 bezoekers
3. Wisseltentoonstelling	– 1 wisseltentoonstelling
4. Educatief programma	– 2 educatieve programma's voor basisscholieren in het kader van het project Erfgoed à la Carte

2. Activiteiten

2.1. Openstelling

Het MNU plande in 2014 233 dagen, 7 uur per dag open te zijn.

2.2. Collectie en bezoekerscijfers

De collectie is gedurende het verslagjaar op peil gebleven. Zie ook het gestelde onder I, 7.

Eén van de twee Costerklokken van het museum is in maart 2013 voor drie jaar in bruikleen gegeven aan het Rijksmuseum.

De in 2012 begonnen en in 2013 voortgezette stijging van het bezoekersaantal is in 2014 doorgezet tot 12.400 bezoekers. Hieraan hebben het succes van het kleuterprogramma en de meer op het toerisme gerichte marketinginspanningen bijgedragen.

2.3. Wisseltentoonstellingen

Van juli t/m oktober 2014 heeft de tentoonstelling "Zaanse industrie in de Gouden Eeuw" plaatsgevonden. Hierin werd aan de hand van de productie van Dirk Engel te Westzaan de stelling onderbouwd dat de Zaanstreek als eerste gebied in Nederland een grootschalige uurwerkproductie kende.

Ook werd gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de Maand van de Geschiedenis en het Weekend van de Wetenschap, beide in oktober 2014, boden.

2.4. Educatief programma

In 2014 zijn 46 schoolgroepen ontvangen. Sinds begin 2008 wordt in het kader van "Erfgoed à la Carte" het programma "Tijdmeter" voor de hoogste groepen van de basisscholen in de Zaanstreek aangeboden. Voor de jongste groep in het basisonderwijs wordt nu op reguliere basis een programma aangeboden met medewerking van de tv-helden Moffel en Piertje.

Museum van het Nederlandse Urwerk

Bijlage

Begroting MNU 2014

Omzet		Kosten	
Entree	52.323	Personeelskosten	80.373
Winkelomzet	17.789	Huisvestingskosten	19.974
Giften	31.878	Algemene kosten	11.920
Subsidies	46.124	Bedrijfskosten	14.711
Bijdragen in de kosten	11.287	Tentoonstellingskosten	0
Educatie	11.000	Aankopen	0
Overige omzet	1.281	Inkopen	15.610
		Overige kosten	1.018
Totale omzet	171.682		
Exploitatieresultaat	28.076	Totale kosten	143.606

Jaarrekening MNU 2014

Omzet		Kosten	
Entree	51.377	Personeelskosten	80.388
Winkelomzet	22.651	Huisvestingskosten	20.515
Giften	195.976	Algemene kosten	12.603
Subsidies	46.124	Bedrijfskosten	39.813
Bijdragen	9.976	Tentoonstellingskosten	187
Educatie	9.300	Aankopen	130.300
Overige baten	99	Inkopen	29.554
		Overige kosten	44
Totale omzet	335.503		
Exploitatieresultaat	22.100	Totale kosten	313.403
Rentesaldo	3.947		
(Des)investeringen	21.160		
Winst/verlies	39.313		

Toelichting op de jaarcijfers

Het zicht op de resultaten wordt bemoeilijkt door een bedrag van €163.300 aan schenkingen in natura, met name als gevolg van de bruikleenactie. Hier tegenover staan aankopen en desinvesteringen. De desinvesteringen komen tot uiting in het hoge niveau van de bedrijfskosten. Het exploitatieresultaat is bijna €6.000 lager dan verwacht. Dit is vrijwel geheel toe te schrijven aan hogere kosten dan begroot. Deze worden verklaard doordat in 2014 investeringen zijn gedaan in het kader van het businessplan, die (nog) niet door bijdragen werden gedekt. Alleen van de Vriendenvereniging werd een bijdrage ontvangen. Afgezien van de schenkingen bleef de omzet vrijwel gelijk. Hoewel het aantal bezoekers hoger was dan bij de begroting werd aangenomen, daalde de omzet uit entree licht als gevolg van een lagere gemiddelde entreeopbrengst. Deze is te wijten aan een veranderde samenstelling van het bezoek (minder volbetalend, meer met diverse kaarten).